

УДК 550.8.053

Колчев К.М., студент гр. 103м-21з

Науковий керівник: Шевченко С.В., к.геол.н., доцент кафедри загальної та структурної геології.

(Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро, Україна)

ЩОДО ПЕРЕОЦІНКИ ЗАПАСІВ КОРИСНИХ КОПАЛИН ПРИ ЗМІНІ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ НА ПРИКЛАДІ ОВРУЦЬКОГО РОДОВИЩА КВАРЦИТІВ

Актуальність. Обґрунтування проведення переоцінки запасів корисних копалин при зміні стандартів якості дозволяє розширити використання видобутої корисної копалини як сировини у різних галузях. Результати проведення геолого-економічної переоцінки запасів родовищ забезпечують повноту геологічного вивчення, раціональне і комплексне використання корисних копалин відповідно діючим державним стандартам України та збільшують економічну ефективність подальшої розробки або геологічного вивчення надр. Проведення геолого-економічної переоцінки запасів надає підприємствам можливість використовувати некондиційну сировину в інших галузях, при цьому знижуючи вплив на довкілля від розміщення додаткових відвалів сировини а також раціонально та економічно ефективно користуватися надрами. Зміни у стандартах до вітчизняних родовищ кварцитів зумовлюють актуальність виконуваних досліджень.

Основні результати. Нами було проаналізовано зміни стандартів якості на прикладі кварцитів Овруцького родовища (табл. 1). У радянські часи ці кварцити здебільшого використовували в металургійній промисловості як сировину для виробництва динасу відповідно вимогам [1] і феросплавів відповідно вимогам [2, 3], а відходи – в якості сировини для виробництва набивних мас для футерування сталерозливних ківшів і будівельного піску відповідно вимогам [4].

У процесі проведення геолого-економічної переоцінки запасів здійснюється техніко-економічне обґрунтування параметрів кондицій для підрахунку запасів корисних копалин. Кондиції на мінеральну сировину являють собою сукупність економічно обґрунтованих вимог до якості й кількості корисної копалини в надрах конкретного родовища. Основним параметром у кондиціях є відповідність корисних копалин, відповідного віку, до вимог національних стандартів України. Стандарт є складовою частиною комплексу нормативних документів, що регламентують вимоги до матеріалів і продукції отриманих в процесі видобутку або переробки корисних копалин і впровадження технічного регламенту виробів, будівель, споруд і продукції.

Головним критерієм оцінки якості кварцитів для металургійної промисловості, як сировини на феросплави і динас, є їх хімічний склад. Всі проби, отримані під час геологічних досліджень, піддавалися скороченому хімічному аналізу з визначенням наступних компонентів: SiO₂, Al₂O₃, Fe₂O₃, P₂O₅, TiO₂, і для деякої частині – повному хімічному аналізу, де додатково визначався вміст: MnO, MgO, CaO, Na₂O, K₂O, BaO. Для всебічної якісної характеристики така оцінка є доцільною. При цьому, всі проби аналізувалися на лімітовані компоненти, передбачені діючими державними стандартами і умовами для динасу і феросплавів.

У 2014 р. для кварцитів Овруцького родовища було затверджено стандарт якості [5]. При порівнянні (табл. 1) видно, що за новим стандартом у процесі розробки родовища очікується збільшення некондиційних для металургійної промисловості кварцитів.

За лабораторними дослідженнями (1980-1984 рр., 2006-2007 рр., 2011 і 2018 рр.) якість щебню з кварцитів характеризується такими фізико-механічними показниками (табл. 2). Відповідно вищевказаних показників якість некондиційних кварцитів забезпечуватиме виготовлення щебню будівельного згідно з вимогами [6] марки 1400 за дробильністю, Ст-I за стиранністю в поличковому барабані, F-300 за морозостійкістю, а також щебню для баластного шару залізничної колії відповідно до вимог [7].

Таблиця 1

Порівняння параметрів якості кварцитів.

Лімітовані компоненти	ГОСТ 9854-81 «Кварцити кристалічні для виробництва динасових виробів. Технічні умови»		ТУ 14-5-140-82 «Кварцит Овруцького родовища для виробництва феросплавів»			ТУ У 08.9-38335496 - 001:2014 «Кварцит металургійний. Технічні умови»
	Норма для марки, %					
	К98-300, К98-100, К98-45, К98-25	К97-300, К97-100, К97-45, К97-25	Вищої якості	I сорт	II сорт	КМ-6, КМ-10, КМ-15, КМ-25, КМ-45, КМ-45, КМ-80, КМ-100, КМ-100
SiO ₂ , не менше	98,0	97,0	98,0	97,0	96,0	97,3±0,2
Al ₂ O ₃ , не більше	1,1	1,6	0,6	1,1	1,8	1,6
Fe ₂ O ₃ , не більше	0,6	0,7	-	-	-	0,6
P ₂ O ₅ , не більше	-	-	0,02	0,02	0,03	-

Таблиця 2

Показники якості щебню з кварцитів

№	Показник	Його значення
1.	Насипна густина, кг/м ³	2607-2618
2.	Вміст пиловидних і глинистих часток, %	0,07-0,40
3.	Вміст пластинчатих і голчастих зерен, %	9,3-16,9
4.	Вміст зерен слабких порід, %	відсутні
5.	Втрата в масі при стиску в циліндрі, %	10,6-11,9
6.	Марка за дробильністю	1400
7.	Втрата в масі при випробуванні в поличному барабані, %	16,2-23,5
8.	Марка за стиранністю	Ст-I (С 40)
9.	Втрата в масі при визначенні морозостійкості після 50 циклів заморожування, %	2,4-3,0
10.	Марка щебню за морозостійкістю	F-50
11.	Втрата в масі після 15 циклів насиченням в розчині сірчаноокислого натрію	1,1-1,3
12.	Марка щебню за морозостійкістю	F-300
13.	Питома електрична провідність, См/м	0,014

Висновок. За наявності підтвердження відповідності некондиційної сировини вимогам діючих стандартів якості, проведення геолого-економічної переоцінки запасів надає підприємствам можливість використовувати некондиційну сировину в інших галузях, при цьому знижуючи вплив на довкілля від розміщення додаткових відвалів сировини а також раціонально та економічно ефективно користуватися надрами.

Передік посилань

1. ГОСТ 9854-81 «Кварцити кристалічні для виробництва динасових виробів. Технічні умови» М., 1981-12с
2. ТУ 14-5-140-82 «Кварцит Овруцького родовища для виробництва феросплавів». смт Першотравневе, 1982- 11с.
3. ОСТ 1449-80 «Кварцити для виробництва феросплавів. Технічні умови».
4. ГОСТ 8736-77 «Пісок для будівництва. Технічні умови». М., 1985 – 17 с.
5. ТУ У 08.9-38335496-001:2014 «Кварцит металургійний. Технічні умови». смт Першотравневе., 2014 - 10с.
6. ДСТУ Б В.2.7-75-98 «Щебінь та гравій щільні природні для будівельних матеріалів, виробів, конструкцій та робіт. Технічні умови». К., Держбуд, 1999-14с.
7. ДСТУ Б В.2.7-204:2009 «Щебінь із природного каменю для баластного шару залізничної колії. Технічні умови». К., Мінрегіонбуд, 2009- 11с.